

Please note! This is a self-archived version of the original article.

Huom! Tämä on rinnakkaistalenne.

To cite this Article / Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Kujala, T. (2021) Lähi-itään erikoistunut mediatutkija: Toimittaja, muista nämä uutisoidessasi Israelista ja Palestiinalaisalueista. Journalisti, 21.5.2021.

URL: <https://journalisti.fi/nakokulmat/2021/05/lhi-itn-erikoistunut-mediatutkija-toimittaja-muista-nm-uutisoidessasi-israelista-ja-palestiinalaisalueista/>

Lähi-itään erikoistunut mediatutkija: Toimittaja, muista nämä uutisoidessasi Israelista ja Palestiinalaisalueista

21.5.2021 Tapio Kujala

Israelin ja palestiinalaisten tilanne nousee Suomessa uutisiin harvoin mutta säännöllisesti. Lähi-idän mediasotaan perehtynyt tutkija Tapio Kujala laati listan asioista, jotka suomalaisen toimittajan on hyvä huomioida konfliktista uutisoidessaan.

Osallistu keskusteluun

[Facebook](#)[Twitter](#)[WhatsApp](#)

[Copy Link](#)

1. Valikoi lähteesi tarkoin. Suhtaudu erittäin kriittisesti erityisesti Israelin armeijan ja Hamasin tiedotteisiin, kuviin ja videoihin.

Suomalaismedialla ei ole pysyviä kirjeenvaihtajia Lähi-idän alueella, joten suurin osa suomalaisista tiedotusvälineistä on toisen käden tiedon varassa.

Israelin armeijan viestintä on maailman tehokkainta. Se tarjoaa toimittajille materiaalin kaikilla pääkielillä. Sillä on valmiudessa kuvausryhmät videokuvia ja valokuvia varten. Jokaisen taisteluosaston mukana on kuvaaja. Koneisto tarjoaa valmiita ”tietoja” ja kuvaa armeijan värityksenä. Armeija toimii armeijan logiikalla, mutta journalistin ei ole syytä luottaa sen väitteisiin.

Hamasin viestit ovat uhmakkaita, ja arabiaksi. Ne ovat avoimen propagandistisia ja niiden tarkoitus on kertoa kaikille, että periksi ei anneta, vaikka tilanne olisi täysin epätoivoinen ja mahdoton.

Suhtaudu terveeseen kriittisesti myös esimerkiksi yhdysvaltalaisiin lehtiin ja uutistoimistoihin. Ne välittävät tietoa omasta näkökulmastaan ja omille lukijoilleen. Niiden arvopohja saattaa olla erilainen kuin suomalaisen tiedotusvälineen tai yleisön, ja usein ne tukevat vahvasti Israelin narratiivia.

Jotta tilanteesta ja siviiliuhreista olisi vaikeampi saada tietoa ulkomailla, Israel pommitti kansainvälisen median työskentelytilat ([Al Jazeera 15.5.](#)). Kerta ei ollut ensimmäinen.

2. Google on lähes hyödytön

Poliittisesti arkaluontoiset aiheet, kuten Palestiina, saavat eri osapuolet taistelemaan siitä, kenen ideologia hakukoneessa tai Wikipediassa on uskottavampi. Siksi terve lähdekritiikki on tarpeen. Lähi-idän mediasota on siirtynyt myös internetiin. Asiallisten sivustojen ohella on paljon propagandasivustoja, jotka ovat levittäneet aineistoaan Youtuben ja Wikipedian tyyppisiin palveluihin saadakseen aineistonsa vaikuttamaan uskottavammalta ja luotettavammalta.

Israelilla on tiiviit suhteet suurin some-yhtiöihin, kuten Facebookiin ja Googleen. Tämän kevään tapahtumien yhteydessä [on havaittu](#), että esimerkiksi palveluiden käyttäjien Gazan asukkaita tukevat myötätuntoviestit on sensuroitu tai somejätit ovat oudosti tukkineet käyttäjien sivut.

3. Hyödynnä lähteinä järjestöjä, jotka tekevät työtä alueella

Moniäänisyyttä voit tukea esimerkiksi haastattelemalla paikan päällä työtä tekevien järjestöjen edustajia. Usein ne ovat Lähi-idän tilanteessa paljon luotettavampia lähteitä kuin viranomaiset Israelissa ja Palestiinalaisalueilla.

Palestiinalaispakolaisten auttamiseen keskittyvä YK:n UNWRA-järjestö ylläpitää pakolaisleirejä ja kouluja Länsirannalla ja Gazassa.

Kansainvälinen Punainen Risti ja Punainen puolikuu tai vaikkapa suomalainen Kirkon Ulkomaanapu tarjoavat todellisen kuvan taistelujen ja tilanteen vaikutuksista siviilien elämään.

Myös israelilainen ihmisoikeusjärjestö B'Tselem tai kansainväliset Human Rights Watch ja Amnesty tarjoavat arvokasta lähdemateriaalia.

4. Ymmärrä Gazan tilanne ja mittakaava

Gazasta uutisoiminen on medialle haastavaa muun muassa siksi, että Israel päästää sinne toimittajia hyvin valikoidusti.

Gaza vastaa kooltaan suunnilleen Espoota. Siellä asuu noin kaksi miljoonaa ihmistä, jotka eivät saa poistua alueelta. Länsimaiset diplomaatit kuvaavat Gazaa maailman suurimmaksi avovankilaksi. Se on äärimmäisen tiheästi asuttu eikä alueella ole pommisuoja tai turvapaikkoja.

Joskus siviilit pyrkivät suojaan YK:n UNWRA:n ylläpitämiin kouluihin, moskeijoihin tai sairaaloihin, mutta Israelin armeija on pommittanut niitäkin. Puhtaasta vedestä on huutava pula, sähkönjakelu on epävarmaa eikä jäteviemärointi toimi jatkuvien pommitusten takia.

5. Termeillä on väliä

Objektiivisuuteen pyrkivän journalistin ensimmäinen ongelma Palestiinassa tai Pyhällä maalla tai Israelissa ja miehityksellä Palestiinalaisalueilla on, ettei neutraaleja sanoja ole. Uutisoinnissa toistuvat muutamat termit, joihin kannattaa kiinnittää huomiota.

Israelin armeijan kerrotaan usein suorittaneen *täsmäiskuja*. Gazan väestötiheyden huomioon ottaen sellaisia ei ole vaan pommituksissa kuolee aina siviilejä. Esimerkiksi israelilainen *Haaretz* [kertoi](#) (14.5.), että Gazan uhreista 40 prosenttia oli viime aikojen levottomuuksissa naisia ja lapsia.

Kun Israelin armeija tarjoaa medialle kuvaa *täsmäiskusta*, kuvassa ohjus kohdistuu juuri tavoiteltuun kohteeseen. Tietokoneen ruudulta ei näy kohteen todellisuus: murskaantuvat rakennukset, katujen tuhoutuminen tai alueella liikkuneiden siviilien kohtalo.

Hamasin taisteluorganisaation kerrotaan ampuvan *raketteja*. Valtaosa raketeista ei kuitenkaan vertaudu armeijoiden käyttämiin ohjuksiin tai heittimien ampumiin kranaatteihin. Raketit on useimmiten rakennettu ilmastointi-, vesijohto- tai viemäriputkista. Putkien räjähteet on koottu aineista, joita voi Suomessa hankkia rautakaupasta. Siksi putket räjähtävät laukaistaessa, lentävät minne sattuu ja miten sattuu. Niitä ei voi ohjata. Vaaratilanne syntyy, jos putki todellakin osuu uhriinsa. Jos se ei osu ihmiseen, tuho on usein tymäkän ilotulitusräjähteen luokkaa.

Israel korostaa usein oikeuttaan *puhustaa* itseään, siirtokuntia ja kansalaisiaan. Todellisuudessa Israel pääasiassa hyökkää ja pitää yllä sekä laajentaa kansainvälisen lain mukaan laitonta miehitystä ja siirtokuntia.

Israelin johtavat poliitikot ovat korostaneet juutalaisvaltion roolia ja asemaa ainoana turvallisena maana maailmassa juutalaisille. Tämä on tarkoittanut muun muassa valtion laitonta laajentamista Jerusalemissa ja Länsirannalla. Termi *juutalaisvaltio* voi hämätä suomalaista lukijaa, sillä Israelin asukkaista noin 20 prosenttia on muita kuin juutalaisia.

Kirjeenvaihtajat pohtivat usein, pitäisikö Palestiinalaisalueiden kohdalla puhua *miehityksestä*, *vapautuksesta* vai *kiistanalaisista alueista*.

Entä tarkoitetaanko *alueella* Jordanian länsirantaa vai Juudea ja Samariaa vai Palestiinan

itsehallintoalueita? Entä onko Länsirannalla *juutalaiskyliä, juutalaissiirtokuntia* vai *laittomia juutalaissiirtokuntia*?

Keitä ovat tilanteen osapuolet? Pitääkö puhua *juutalaisista, sionisteista* vai *israelilaisista*? Kaikki sionistit eivät ole juutalaisia, kaikki juutalaiset eivät ole israelilaisia ja kaikki israelilaiset eivät ole juutalaisia. Ja onko kyse *arabeista, palestiinalaisista* vai *muslimeista*? Kaikki arabit eivät ole palestiinalaisia, kaikki palestiinalaiset eivät ole muslimeita, eivätkä kaikki muslimit ole palestiinalaisia.

Sanavalinnat kuvastavat puhujan asennetta, ja toimittajan on syytä tunnistaa niiden tausta ennen kuin käyttää niitä. Esimerkiksi useimmat israelilaislähteet kutsuvat palestiinalaisia arabeiksi. Yksi syy tähän on se, että näin halutaan häivyttää ajatus palestiinalaisista omana kansanaan, jolla on oikeuksia.

6. Kerro painostusyrytyksistä

Lähi-idän kriisistä uutisoivia toimittajia painostetaan. Keinoja on lukuisia. Haastatteluja ei esimerkiksi anneta, tiedotusväline asetetaan epämieluisan uutisoinnin takia suurlähetystön mustalle listalle tai toimittajaa tai tiedotusvälinettä uhkaillaan.

Painostajaryhmät saattavat ilmoittaa lopettavansa lehden tilauksen tai kohdistavansa toimitukseen jatkuvaa kritiikkiä. Toimittajia saatetaan yrittää leimata esimerkiksi rasisteiksi tai antisemitisteiksi. Osa painostajista kirjoittaa nimimerkin suojista ja osa jättää palautteensa keskustelusivuille.

Välillä palaute voi olla taloudellista painostusta, kuten ruotsalaisen *Aftonbladetin* tapauksessa vuonna 2009. Tuolloin Ruotsin ulkoministeriä vaadittiin tilille lehden kriittisestä jutusta, ja Israelissa alkoi boikotti ruotsalaistuotteita kohtaan. Maan suurlähettiläs saattaa esittää paheksuntansa jutuista ja yksittäiseen uutiseen saatetaan puuttua jopa ministeritasolla.

Suomalainen journalisti tai mediaorganisaatio ei välttämättä ole valmistautunut tähän.

Avoimuuden nimissä painostusyrytyksistä kannattaa kertoa. Näin tekee myös esimerkiksi palestiinalainen riippumaton media, joka kertoo avoimesti Länsirannan itsehallinnon tai Hamasin siihen kohdistamista uhkailuista.

7. Tilanne on päällä koko ajan

Länsimedia kiinnostuu palestiinalaisten tilanteesta vain toisinaan. Yleisölle saattaa siksi jäädä kuva, jonka mukaan alueella on rauhallista, mutta toisinaan siellä leimahtaa väkivaltaisuuksia, kun Hamas tai Israel alkavat ampua.

Todellisuudessa tilanne on päällä koko ajan. Pidätykset, tunkeutumiset palestiinalaiskoteihin, tarkoitukselliset haavoittamiset, pommitukset tai joukkorankaisut ovat arkea Palestiinalaisalueilla.

Sortotoimenpiteet ovat osa Israelin sisäpolitiikkaa ja niillä on kansan tuki, mutta sitä myös vastustetaan ja kritisoidaan esimerkiksi Israelin mediassa.

Kyseessä ei ole kahden tasavahvan osapuolen konflikti. Parhaiten tämä näyttäytyy esimerkiksi vertailemalla Amnestyn vuosikirjan raportteja surmatuista, haavoittamista, pidättämisestä tai tuhotuista palestiinalaiskoodista. Se paljastaa, että ihmisoikeusrikkomukset jatkuvat silloin, kun media on vaiti.

Tapio Kujalan [väitöskirja](#) *Lähi-idän mediasota – Journalismin ristipaineet Israelin ja palestiinalaisten välisessä konfliktissa* julkaistiin vuonna 2012.